

НАРОДНИ МУЗЕЈ НИШ

МАРИНА ВЛАИСАВЉЕВИЋ

НИШЛИЈЕ НОСИОЦИ
КАРАЂОРЂЕВЕ
ЗВЕЗДЕ СА МАЧЕВИМА

Ниш, 2018.

ИЗДАВАЧ
НАРОДНИ МУЗЕЈ НИШ
WWW.NARODNIMUZEJNIS.RS

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
НЕНАД СПАСИЋ

АУТОР
МАРИНА ВЛАИСАВЉЕВИЋ

РЕЦЕНЗИЈА
ДР ДУШИЦА БОЈИЋ

ЛЕКТУРА
МАРИЈА СТОЈАНОВИЋ

ГРАФИЧКА ПРИПРЕМА
ЖЕЉКО ЦАЈИЋ

ШТАМПА
СВЕН - НИШ

ТИРАЖ
500

НИШ, 2018.

УВОД

Збирка медаља и ордења у Народном музеју Ниш има значајно место у укупном фонду музеалија. Истражујући дужи низ година порекло предмета у овој збирци и чињенице у вези са њима дошли смо до закључка да до данас није објављен интегрални списак носилаца Карађорђевог звезде са мачевима пореклом из Ниша и његове околине. Део биографија, посебно високих официра, је објављиван у периодици као и у јавним гласилима али синтетички списак са биографијама није урађен. Један од најсвеобухватнијих извора је свакако књига Томислава С. Влаховића „Витезови Карађорђевог звезде са мачевима“. Ипак, ни ова књига није обухватила све носиоце овог одликовања, као ни све биографије носилаца.

Истраживање је започето дефинисањем простора који ће бити обухваћен, категорија одликовања (Карађорђевог звезде са мачевима у сва четири степена и војничког ордена Карађорђевог звезде) и радом на биографској обради. Истраживање података је трајало преко пет година и укључује преглед све доступне литературе и публикација са истом или сличном темом, рад у Архиву Југославије, Војном архиву, нишком Архиву али и рад на терену, нарочито у нишким селима. Посебан изазов је био рад са потомцима одликованих ратника, који врло често и не знају много података о својим прецима. Биографије одликованих официра, посебно виших чинова и у активној служби су, у доступној литератури, боље и шире биографски обрађени. Било је веома тешко доћи до података о обичним људима, често са села, који су се после рата вратили својим занимањима, не истичући посебно своју храброст и чињенице о одликовању. Део документације о указима о додели одликовања је током година неповратно изгубљен, многа одликовања су прешла у руке колекционара или једноставно изгубљена, тако да дефинитивни списак вероватно никада неће бити сачињен.

У раду ће бити представљене историјске чињенице, везане за период додељивања Карађорђевог звезде са мачевима као и подаци о самом одликовању, географске одреднице истраживања и списак носилаца са доступним биографијама. Будућим истраживачима од значаја ће, свакако, бити и списак литературе и извора.

Орден Карађорђевог звезде са мачевима

1. Балкански ратови и Први светски рат

Почетак XX века донео је Србији велике промене, како на унутрашњем тако и на спољном плану. Промена династије имала је значајан утицај на војску и државну управу. Са друге стране, фокус спољне политике је померен са Аустро-угарске, традиционалног савезника Обреновића, према Русији и Француској. Поред тога, Аустро-угарска анексија Босне и Херцеговине довела је до снажне реакције јавног мњења и јачања националне свести. Са Бугарском, Грчком и Црном Гором успостављене су политичке везе, које су довеле до формирања коалиције против Турске. У свим балканским земљама постојала је искрена жеља најширих слојева становништва да се оконча вишевековна османска окупација. Општа политичка клима у Европи и снажни антагонизми међу великим силама, водили су ка ратном решењу и подели територија на Балкану.

Србија је у Први балкански рат ушла 08. октобра 1912. године. Прва велика победа над турском војском извојевана је 23. и 24. октобра код Куманова.¹ Турци су наставили да пружају изузетан отпор али их је српска војска код Прилепа и Битоља потпуно поразила.

Лондонским споразумом о миру, склопљеним 30. маја 1913. године, поред осталог, уређена је подела територија. Подела је изазвала бурне реакције у свим балканским земљама и створила услове за нови рат, који је почео 30. јуна, нападом Бугара на српске положаје. После изузетно крвавих борби на Брегалници, српска војска је потиснула Бугаре. У рат су се укључили и Грчка, Румунија и Турска. Непријатељства у Другом балканском рату су окончана примирјем од 31. јула. Рат је завршен Букурештанским уговором, којим су дефинисане границе, склопљеним 10. августа 1913. године.

Оба балканска рата карактерисали су огромни губици у живој сили. Изузетно мотивисани официри и војници су чинили невероватна херојства, не водећи рачуна о својим животима. То је у коначном, и довело до победе у ратовима али је оставило снажне последице на демографски и економски потенцијал земље.

Посматрајући балканске ратове са савремене позиције, тешко се отети утиску да су изузетни напори и жртве, како бораца тако и целокупног становништва, обезвређени. Ипак, ратни циљ је постигнут, Србија је из ових ратова изашла са огромним самопоуздањем и ојачаном политичком позицијом. Успостављена је национална кохезија, пољуљана династичким сукобима, војска је стекла ратно искуство, успостављена су значајна, дугорочна савезништва са Црном Гором, Грчком и Румунијом. Антагонизам са Аустро-угарском и Бугарском је ојачан.

Сарајевски атентат над надвојводом Фердинандом био је повод за велики европски ратни пожар. Рат је дуго и брижљиво припреман, са познатим улогама учесника. Француска, Енглеска и Русија са једне и Аустро-угарска и Немачка са друге стране, ушле су у сукоб светских размера. Србија је бранила своју част и слободу и за њу овај рат није био империјалистички и освајачки, већ потпуно ослободилачки.

Од 28. јула 1914. године до 3. новембра 1918. године, Србија је водила своје битке против надмоћне Аустро-угарске, Немачке и Бугарске. Цер, Гучево, Колубара, Албанија, Крф, Солун, Кајмакчалан, Добро поље и многа друга бојишта и стратишта ушла су у српску националну свест

¹ Група аутора, *Први балкански рат*, књ.1 Београд 1959, 57

као места највећег пожртвовања, које појединац може учинити за своју отаџбину. Србија је у рат ушла неопорављена од балканских ратова, са слабом економијом, истрошеним ресурсима и великим људским губицима. Први светски рат је довео до губитка око милион и триста хиљада људи, директно у борбама, од болести и епидемија и од терора над цивилним становништвом. Србија је систематски опљачкана а цивилно становништво претрпело је ужасне муке током окупације. Висока мотивација српског војника да брани свој дом поново се показала на делу али је довела до ненадокнадивих губитака, који се у демографском смислу одражавају и данас.

Србија је из рата изашла као земља победница. Територијалне и политичке претензије, исказане Нишком и Крфском декларацијом, су остварене. Већина Срба је живела у једној земљи. Као и код балканских ратова, време се показало као непријатељ концепту, по ком је политичка елита водила земљу после славних ратних победа.

Највећа жртва свих ратова су обични људи, сељаци, радници, службеници... Они су обавезни да се одазову на позив отаџбине, њихови ближњи да раде и привређују да обезбеде храну, новац, оружје и све што је неопходно да би се рат водио, после рата да изграђују уништено и на својим згариштима почну нови живот. Идеали на којима је почивао ратни елан српског војника су рационални, њима је важан њихов дом, породица, крсна слава, православље, брат, кум, жена, деца... Српски војник нема освајачке амбиције, жели мир и слободу. Из тог идеала произилазила су невероватна херојства. Отаџбина се делу тих хероја одужила Карађорђевој звездом са мачевима и тиме их уписала у ред оних, који се не боје ничега осим Бога, боре се за правду и слободу и ставила их у раван античких хероја и славних предака.

Српска војска у нишкој тврђави 1914. године

2. Карађорђева звезда са мачевима

У помен стогодишњице Првог српског устанка, 1804. године, као и рестаурације династије Карађорђевић после Мајског преврата, 1903. године, установљен је Орден Карађорђеове звезде.² Указ о установљавању највишег одликовања династије Карађорђевић је донео краљ Петар I, 01. јануара 1904. године.

“Закон о одличју Карађорђеова звезда” прописао је да се за заслуге стечене за Краља и Отаџбину, како у миру, тако и рату, додељује у четири степена, “реда”. Уз то, посебно је прописано да се официрима за заслуге стечене у рату додељује Карађорђеова звезда са мачевима. У додељивању Ордена поштована је поступност, тако да се прво добијао IV ред па се после две године могло напредовати у следећи. Краљ је имао право да Орден додељује без ограничења само у јубиларним годинама, а у осталим број носилаца је био ограничен на 10 I реда, 40 II реда, 150 III реда и 300 IV реда. Различитим уредбама, као и Законом о орденима и медаљама из 1911. године мењали су се поједини услови за доделу одликовања.

Иако предвиђен законом, Орден Карађорђеове звезде са мачевима је почео да се додељује војним лицима тек у балканским ратовима 1912. и 1913. године. Ближи услови додељивања прописани су Уредбом из 1912. године која је предвиђала поступност али није било обавезе задржавања лица у неком од степена. Поред тога, није било ни ограничења броја носилаца.

Уредбом од 22. новембра 1914. године прописани су посебни услови за добијање овог ордена.³ Први степен је био предвиђен за Начелника Штаба Врховне Команде за успешно завршен рат као и команданта Главне армије, за важне успехе који су допринели победи. Други степен је био предвиђен за помоћнике Начелника Штаба Врховне Команде као и команданте оперативних јединица. Орден трећег и четвртог реда могао је бити додељен свим осталим официрима за које се већина официра из јединице сложи да то признање заслужују.

Критеријуми су донекле промењени Уредбом од 28. маја 1915. године, која је предвидела да поред официра, команданата и командира, могу бити одликоване и заставе пешадијских и коњичких пукова, као и подофицири и војници за показану изузетну храброст. Поступност је овом Уредбом ублажена тиме што је дозвољено “стажирање” од месец дана у нижем степену.

Указом од 28. маја 1915. године установљен је војнички орден Карађорђеове звезде са мачевима у златној и сребрној класи. Додељиван је подофицирима и војницима за изванредно пожртвовање и личну храброст.

² Зборник закона и уредаба, LIX, 1-3, Београд, 1906

³ Мила Пилетић, *Одликовања југословенских народа XIX и прве половине XX века (до 1941)* из збирке *Војног музеја у Београду*, Београд 1987, 47

3. Просторни оквир истраживања

Истраживање је спроведено на простору Нишког среза према подацима из 1906. године. У то време Нишки округ је обухватао Алексиначки, Бањски, Моравски, Нишки и Сврљишки срез.

Нишком срезу припадале су општине Барбешка, Великовртопска, Великокрчимирска, Вртишка, Габровачка, Горњоматејевачка, Горњомеђуровска, Гркињска, Доњедраговска, Доњодушничка, Доњостуденска, Јагличка, Јелашничка, Каменичка, Кнезселска, Личка, Малошишка, Малчанска, Миљковачка, Новоселска, Островичка, Првокутинска, Прококутинска, Равнодубравска, Сићевачка, Трупалска, Ћелијска и Хумска. Број становника је био око 30.000.⁴

Поред носилаца одликовања рођених на простору Нишког среза, истраживањем су обухваћена и лица која су службовала у Нишу и у њему оставила значајан траг. Значајно је напоменути да је Ниш био седиште Моравске дивизије, чије су мирнодопске јединице биле распоређене на југу Србије. У Нишу су биле мирнодопске локације Другог пешадијског пука „Књаз Михаило“, Шеснаестог пешадијског пука „Цар Никола II Романов“, коњичког пука Моравске дивизије, коњичког пука „Обилић“, Трећег коњичког пука, артиљеријског пука, инжењеријске јединице, допунских батаљона, Моравске војне болнице и војна радионица.⁵ Попуна ових јединица ратним саставом – мобилизација вршена је са ширег подручја Јужне Србије али је мирнодопско језгро са знатним бројем официра боравило и радило у Нишу, па су, такође, без обзира на место рођења обухваћени истраживањем.⁶ У складу са прописима, који су регулисали доделу Карађорђевог звезде са мачевима, временско ограничење простора истраживања обухвата периоде балканских ратова и Првог светског рата.

⁴ Статистички годишњак Краљевине Србије 1906

⁵ Радоје Костић, *Моравска дивизија првог позива у Другом балканском рату 1913. године*, Пешчаник бр. 11, Ниш 2013, 156

⁶ Група аутора, *Ниш ратна престоница Србије 1914/1915*, Ниш 2014.

Списак носилаца Карађорђевог ордена са мачевима и биографије

Аранђеловић М. Јанаћко, потпуковник

Јанаћко Аранђеловић (Бела Паланка 1859. године – Ниш 1943. године), представља пример правог српског официра, проистеклог из народа и израслог на својим војничким врлинама и непоколебљивој вољи. Напредовао је од обичног војника, преко подофицира до вишег официра. Учесник је свих ратова које је Србија водила од 1885. године.⁷ Велики део своје каријере провео је на граници, где је стекао искуство и репутацију бескомпромисног и храброг команданта. За изузетну упорност, храброст и пожртвовање показано при одбрани правца који преко Власине изводи према Лесковцу, у Другом балканском рату, одликован је орденом Карађорђевог ордена са мачевима (Указ број 13.959). Командујући батаљоном трећепозиваца успео је да задржи вишеструко надмоћне бугарске снаге и тако спречи одсецање главнине Српске војске у Македонији.

Јанаћко Аранђеловић је на Крфу 1916. године написао „Биографију“ у којој је изнео сећања на свој необични живот.

Поред Карађорђевог ордена, одликован је са још 12 ратних одликовања.

Богановић С. Живко, резервни наредник

Живко Богдановић је био родом из Топонице, по занимању деловођа. Одликован Сребрном војничком Карађорђевог орденом са мачевима. Нема ближих биографских података.

⁷ Надежда Костић, *Балкански ратови-сећања Јанаћка М.Аранђеловића, Пеичаник бр.10*, Ниш 2012,39

Богдановић Петра Светозар, пешадијски пуковник

Светозар Богдановић је рођен у селу Биоска код Ужица 1873. године а умро у Нишу 1938. године. У чин потпоручника произведен је 1900. године. У Први балкански рат пошао је у чину капетана I класе да би 1913. године, за заслуге у Брегалничкој бици, био унапређен у чин мајора. У чин потпуковника унапређен је 1915. године а у чин пуковника 1923. године. Учествовао је у ослободилачким ратовима од 1912 -1918. године. Два пута је рањаван - први пут 16. септембра 1914. године на положају „Рача-Ђумрук“ на ушћу Дрине у Саву а други пут 31. октобра 1916. године на положају „Редут“ у кључу Црне реке на Солунском фронту у леву руку.⁸ Знатан део своје војне и ратничке каријере провео је у нишком 16. пешадијском пуку Цар Никола II.⁹ Обављао је и друге одговорне војне дужности. Орденом Карађорђевог звезде са мачевима IV реда Богдановић је одликован 1916. године (Указ број 9780), за храброст показану на Солунском фронту, на дужности команданта батаљона. Поред Карађорђевог звезде, одликован је Белим орлом са мачевима IV и V реда, Орденом Светог Саве IV реда, Златном медаљом за храброст, Медаљом краља Петра I, грчким Ратним крстом I реда и другим одликовањима и споменицама. Више пута је похваљиван а његова храброст и одлучност у одсудним тренуцима истицана као пример понашања српског официра.

Гагулић Марка Владимир, резервни мајор

Владимир Гагулић рођен је 30. септембра 1878. године а умро 1950. године. Војску је служио у Нишу. У Први балкански рат пошао је као поднаредник а у Другом је био наредник. У крвавим борбама на Брегалници истакао се изузетном храброшћу и заслужио Златну медаљу за храброст. За подвиг током Церске битке 1914. године, када је преузео команду над 18 војника преосталих из његовог вода и самоиницијативно их повео у јуриш, при чему је заузео непријатељски положај, одликован је Златним војничким орденом Карађорђевог звезде са мачевима (указ број 11.123).¹⁰ За исти подвиг унапређен је у чин потпоручника. За изузетну храброст и пожртвовање током Колубарске битке и на Солунском фронту одликован је Златном и Сребрном медаљом за храброст. Одликован

⁸ *Време*, 19.10.1938.

⁹ *Шематизам Србије 1901-1914*.

¹⁰ Радоје Костић, *Топлички витезови*, Прокупље 2013, 72

је и француском Бронзаном медаљом за храброст. Четири пута је рањаван али га то није спречавало да се врати у борбени строј и настави да ратује онако како то чине прави хероји, не штедећи себе и храбро се супротстављајући непријатељу.

Са супругом Иконијом имао је синове Миодрага, Петронија и Петра, као и ћерке Ранку и Марину. Син Петар је био познати нишки свештеник, који је написао низ историјских радова о прошлости Ниша и манастирима и црквама у његовој околини.

Гмизовић С. Михаило, пешадијски капетан II класе

Михаило Гмизовић је рођен 1888. године. Био је један од хероја Другог гвозденог пука. Као потпоручник показао је изузетну храброст и пожртвовање када је са својим војницима на леђима изнео топове на неприступачне врхове Бабуне. Овим подвигом омогућио је пробој турског фронта код села Крстец.¹¹ Код Битоља је био рањен али није одступио већ је предводио своје војнике у јуришима на турске положаје. За своје залагање и храброст одликован је Златном медаљом за храброст и унапређен у чин поручника. Истакао се у борбама на Грленском вису где је поново рањен и још једном одликован. За показану храброст у борбама на Церу, Дрини и Колубари одликован је највишим ратним одликовањем – Карађорђевој звездом са мачевима официрског реда (указ бр. 9780 од 31.5.1915. године). Иако млад, са свега 27 година, капетан Гмизовић је, као прекаљени борац, упућен у Комбиновану дивизију. У борбама на Вршкој Чуки капетан Гмизовић је по трећи пут рањен и од последица рањавања је преминуо 04. октобра 1915. године у Зајечару.

Гроздановић Јована Владимир, редов

Владимир Гроздановић рођен је у селу Доње Драговље 03. октобра 1892. године. По занимању је био земљорадник. Борио се у рефлекторској чети Прве армије. Одликован је Златном војничком Карађорђевој звездом са мачевима јер је помогао артиљерији да уништи аустро-угарски монитор код Карабурме 1914. године, при чему је и сам рањен (указ број 11103). Поред Карађорђевој звезде заслужио је Албанску споменицу и Споменицу за рат 1914. године.

Са женом Драгињом имао је децу Данила (1920), Станчу (1923), Јањима (1925) и Пејчу (1932).

¹¹ Радоје Костић, *Нишки официри пали у ратовима 1912-1918*, Ниш 2011, 36

Диковић К. Љубомир, капетан

За подвиге на Солунском фронту одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ бр.135.893). Из Ниша. Нема доступних ближих биографских података.

Димитријевић Радована Александар, дивизијски генерал

Александар Димитријевић, дивизијски генерал, маршал двора рођен је у Нишу 06. фебруара 1884. године а умро у Њујорку 3. септембра 1963. године. Његов отац Радован је био народни посланик. Завршио је Нижу и Вишу Војну Академију и Генералштабну припрему. Усавршавао се у Француској. У чин артиљеријског потпоручника произведен је 1905. године, када је примио дужност командира вода у Дунавском артиљеријском пуку. Током ратова обављао је и друге командне дужности у артиљеријским јединицама. Обављао је дужности начелника оперативног одсека Генералштабног одељења Министарства војске и морнарице и наставника тактике на Војној Академији. Био је војни изасланик у Паризу и дугогодишњи маршал двора.¹² Са те позиције имао је знатан утицај на кадровска решења у државној управи.¹³

За заслуге у Церској и Колубарској бици одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (Указ број 9780).

Током Априлског рата је реактивиран и постављен за команданта Ибарске дивизије. Заробљен је и спроведен у Немачку. После рата је емигрирао у САД.¹⁴ Иза себе је оставио ћерку Милицу и синове Петра и Павла. Краљ Александар му је био венчани кум и крстио сво троје деце.

Димитријевић Н. Вељко, пешадијски пуковник

Вељко Димитријевић је рођен у Црној Трави 4. априла 1877. године а умро 1945. године. Основну школу и четири разреда гимназије завршио је у Нишу.¹⁵ Вељко Димитријевић је још један од хероја, који је војну каријеру почео са дна војничке лествице. Завршио је Пешадијску подофицирску школу 1895. године и тако започео трновит пут до чина пуковника, у који је унапређен 1923.

12 Надежда Јовановић, *Политички сукоби у Југославији (1764-1980). Преглед историје слободног зидарства*, Београд 1984, 410

13 Фердо Чулиновић, *Југославија између два рата*, Загреб 1961, 1,246-249

14 Иван Мештровић, *Успомене на политичке људе и догађаје*, Загреб 1964,227,230

15 Радивоје М. Петковић, *Нишка гимназија 1878-2003*, Ниш 2003, 923

године. У балканским ратовима командовао је четом у 16. пешадијском пуку I позива Моравске дивизије. На почетку Првог светског рата командовао је батаљоном у 16. кадровском пуку Брегалничке дивизије. На Солунском фронту командовао је батаљоном у 6. пуку Дринске дивизије и учествовао у заузимању Кајмакчалана.

Два пута је одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (1915. и 1918. године, укази број 135.893 и 153.963). Поред Карађорђевое звезде на свом ратном путу заслужио је и одликовање Белог орла са мачевима IV реда, Златну и Сребрну медаљу за храброст и француски Ратни крст.

Димитријевић Саве Миливоје, поднаредник

Миливоје Димитријевић, рођен је 12. јануара 1891. године у селу Прва Кутина. По занимању земљорадник. Борио се 1913. године у Првој коњичкој батерији Дивизиона комбиноване артиљерије. Златном војничком Карађорђевоом звездом одликован је као поднаредник из резерве 1. батерије Дивизиона комбиноване артиљерије за осведочену храброст у рату (указ број 11102). Поред Карађорђевое звезде заслужио је руски Крст Светог Ђорђа IV степена.

Са женом Дмитром имао је децу Николу (1926), Веру (1922) и Добринку (1923).

Димитријевић Младена Радивоје, резервни пешадијски наредник

Радивоје Димитријевић рођен је 23. маја 1896. године у Грејачу, а умро априла 1932. године у Велесу. Сребрном војничком Карађорђевоом звездом са мачевима одликован као пешадијски наредник 1. чете 2. батаљона 2. пешадијског пука за показану храброст у рату 1917. године (указ број 29057). Био је рањен у борбама на Солунском фронту.

Поред Карађорђевое звезде, заслужио је медаљу за храброст „Милош Обилић“, енглеску медаљу за храброст Ђорђе V и француску Медаљу за ревносну службу.

Са женом Веселинком имао је децу Бранислава (1925), Десанку (1926) и Јулку (1929).

Димитријевић Антонија Сава, резервни потпуковник

Сава Димитријевић (Алексинац 19. фебруара 1883. године – Алексинац, 22.4.1955. године) је пример педагога, патриоте, учитеља, јавнога радника, који је цео свој живот и здравље посветио напретку и слободи Србије. Учитељску школу завршио је 1902. године у Алексинцу. Најдуже је службовао у Липовцу и Нишу. Свој педагошки рад није ограничио на децу већ је интензивно подучавао и образовао све заинтересоване у области пчеларства, живинарства и свиларства. Пред Први светски рат упућен је у Немачку, као државни питомац, да проучи савремене тенденције у пољопривреди и задругарству, одакле се вратио 1912. године ради учешћа у Првом балканском рату. Као резервни потпоручник, борио се у Кумановској бици и при опсади Једрена, где је био контузован али је остао у борбеном строју. Током Другог балканског рата борио се код Пирота. После рата учествовао је у демаркацији границе са Бугарском. Учествовао је у свим одсудним биткама на почетку Првог светског рата. Током Колубарске битке, чета под његовом командом заробила је 70 непријатељских војника и запленила два митраљеза. За тај подвиг али и претходно умешно командовање и личну храброст одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима (Указ број 9780). Рањен је на Космају а потом и код Пирота. Успео је да пређе Албанију и да доспе у Француску на опоравак. Вид му је био тешко оштећен али је и у таквом стању пружао сву неопходну помоћ приликом формирања Југословенске дивизије, сачињене од добровољаца из Америке. После рата постао је школски надзорник у Нишу. Активно је радио на организовању учитеља, као и на културном и просветном раду. Био је веома ангажован у раду Јадранске страже.¹⁶

Поред Карађорђевог звезде, заслужио је и Орден Светог Саве IV и V степена, орден Белог орла V степена, Златну и Сребрну медаљу за храброст, Албанску споменицу и Орден Југословенске круне IV степена.

Динић Ђ.Танасије, пуковник

Танасије Динић (Ниш 14. априла 1890. године – Београд 17. јул 1946. године) по завршетку гимназије у Нишу уписује Нижу школу Војне академије, коју завршава 1912. године, када је произведен у потпоручника. Учествовао је у балканским ратовима и у Првом светском рату. После рата се бавио обавештајним и дипломатским радом.¹⁷ Завршио је виши командантски курс 1930. године, када је унапређен у чин пуковника. Од 1935. до 1938. године био је народни

¹⁶ Бобан Јанковић, *Јадранска стража у Нишу од 1923. до 1941*, *Пешчаник бр.4*, Ниш 2006, 255

¹⁷ Грујичић Милан, *Пуковник Таса Динић*, Минхен 1971.

посланик. Испољавао је изузетне симпатије према Хитлеровој Немачкој. У Априлском рату предао се Немцима као командант 312. пука али није депортован као остали заробљеници. Активно се укључио у организацију окупационе власти. У влади Милана Недића обављао је дужности министра за унутрашње послове и министра социјалне политике и народног здравља.¹⁸ После рата проглашен је ратним злочинцем и осуђен на смрт.

За заслуге у балканским и Првом светском рату одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда, два Ордена Белог орла са мачевима, Златном и Сребрном медаљом за храброст.

Ђокић Милорад, резервни поднаредник

Милорад Ђокић је рођен у Чокоту а погинуо на Солунском фронту 1916. године. Борио се у 16. пешадијском пуку I позива. Златном војничком Карађорђевоом звездом са мачевима одликован за подвиге и показану храброст током Церске битке (указ број 11.123).

Ђокоћ (Милана) Милорад, резервни поднаредник

Милорад Ђокоћ је рођен у селу Чокот, срез Нишки, општина новоселска, бановина моравска, војни округ прокупачки. Борио се у 16. пешадијском пуку I позива. Заробљен као рањеник од стране Бугара 1915. године. Златним војничким орденом Карађорђевоме звезде са мачевима одликован је указом број 11102 од 15.4.1915. године. Умро од рана у бугарском ропству 1917. године. Иза себе је оставио сина Ивана. Поред Карађорђевоме звезде одликован је орденом Светог Ђорђа, IV степен.

Ђорђевић (Јован) Александар, резервни наредник

Александар (Јован) Ђорђевић је рођен 20.4.1889. године у селу Доњи Комрен, срез Нишки, општина Хумска, бановина моравска, војни округ – прокупачки. По занимању је био земљорадник. Војску је служио 1912. године у 16. пешадијском пуку. Сребрном војничком Карађорђевоом звездом са мачевима одликован је као резервни поднаредник у 2. батаљону 16. пешадијског пука I позива, за храбро држање у рату. Рањаван у ногу на Церу 1914. године, у десно раме 1916. године и у врат и ребра септембра 1918. године код Параћина. Отац Јован, мајка Станка, жена Драга, рођена Митић, деца Милутин (1908), Љубомир (1920), Госпођинка (1923) и Наталија (1925). Поред Карађорђевоме звезде са мачевима заслужио је следећа одликовања: Сребрну медаљу за храброст, Албанску споменицу, Споменицу за рат 1912. године, Споменицу за рат 1914. године.

¹⁸ Симо Џ. Ђирковић, *Ко је ко у Недићевој Србији 1941-1944*, Просвета, Београд 2009, 157,158

Ђорђевић А. Милан, артиљеријски бригадни генерал

Милан Ђорђевић се родио у Нишу 26. јула 1881. године а умро у Београду 5. марта 1941. године. Нижу школу Војне академије завршио је 1900. године.¹⁹ Поступно је напредовао кроз официрске чинове, до бригадног генерала 1928. године. Пензионисан је 1935. године.

Командовао је водом, батеријом и дивизионом у Шумадијском артиљеријском пуку. Током 1915. и 1916. године командовао је дивизионом Дринског артиљеријског пука и 2. артиљеријском групом исте дивизије. Током Првог светског рата обављао је и друге одговорне командне и штабне дужности у артиљерији Дунавске дивизије и Прве армије. После рата, поред командних дужности у артиљеријским пуковима и бригадама, обављао је дужности ађутанта помоћника министра и министра Војске и Морнарице.²⁰ Био је командант поморске базе краљевине СХС у Марсељу. Говорио је француски и немачки језик. Објављивао је прилоге у војном часопису Ратник.

Одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 5982). Поред тога, одликован је са још 16 домаћих одликовања, италијанским орденом Мауриција и Лазара, француским Корпусним ратним крстом и грчким Ратним крстом.

Живановић Љубомир, пешадијски пуковник

Љубомир Живановић је рођен 1884. године а умро 1942. године. Одликован Карађорђевоом звездом са мачевима као командир митраљеског одељења 2. пешадијског пука (указ број 13.959). Нису доступни ближи биографски подаци.

Живковић Г. Бранислав, резервни наредник

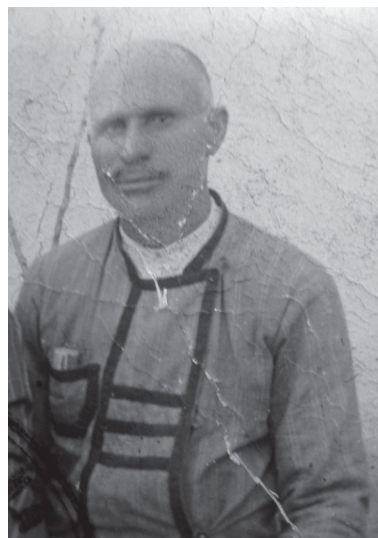
Бранислав Живковић је умро 1965. године. По занимању је био учитељ. Одликован Сребрном војничком Карађорђевоом звездом са мачевима. Нису доступни ближи биографски подаци.

¹⁹ Споменница седмдесетогодишњице Војне академије 1850-1925, Београд 1925, 283,293

²⁰ Службени војни лист (СВЛ), 1897, 1900-1935; ранг листе и распореди активних официра, 1901-1935.

Живковић (Стојиљко) Обрад, резервни наредник

Обрад Живковић је рођен 11.4.1892. године у Вртишту. По занимању земљорадник. Војску служио 1902. и 1906. године у 14. пешадијском пуку у Књажевцу. Борио се у 2. батаљону 6. прекобројног пешадијског пука I позива. Златном војничком Карађорђевоом звездом одликован за херојство у рату (указ бр.11.102), када је са својим водом одбио напад непријатеља на пољску болницу на Церу.²¹ Отац Стојиљко, мајка Станија, жена Роксанда, деца Живојин (1904) и Радмила (1906). Поред Карађорђевог звезде заслужио је руску златну медаљу Цара Николе II.

Здравковић Драгољуб, капетан I класе

Драгољуб Здравковић рођен је у Нишу 1886. године а умро 1952. године, такође у Нишу. Учесник је свих ратова од 1912. до 1918. године. Борио се у саставу Моравске дивизије. За осведочену храброст и умешност у командовању на Солунском фронту одликован је Сребрном војничком Карађорђевоом звездом са мачевима. Из рата је изашао са чином потпоручника. Априлски рат га је затекао на служби у Битољу. Повлачио се преко Грчке, где је заробљен и депортиран у Немачку. После Другог светског рата живео у Нишу.

²¹ Архив Југославије Београд, Подаци Ратника бораца одликованих златним и сребрним орденом Карађорђевог звезде са мачевима, бр. 525

Ивановић Јакова Јеленко, пешадијски пуковник

Јеленко Ивановић је рођен 7. октобра 1896. године у Нишу а умро 30. јула 1976. године у Београду.²² По родитељском пореклу је био Пољак, али по патриотизму и храбрости прави Србин. Завршио је гимназију у Нишу и уписао Војну академију 1913. године. У Први светски рат ушао је као питомац каплар, ађутант батаљона 2. пешадијског пука I позива. За ратне заслуге унапређен је у чин потпоручника октобра 1914. године. Командовао је водом и четом у Дунавским резервним трупима и 17. пешадијском пуку. Током Колубарске битке је рањен. Током одбране Београда показао изузетну храброст, командујући четом у 10. кадровском пуку на Ади Циганлији, о чему је написао необјављена сећања. По други пут је рањен новембра 1915. године, приликом напада на Ново Брдо. На Солунском фронту командовао је водом у 2. пешадијском пуку. Посебно се истакао у борбама код Горничева, Сливнице и на Чукама. И поред две нове ране и контузије, остаје са својим војницима у борбеном строју. На истуреном положају код села Полога показао је изузетну храброст и умешно командујући својим водом, показујући самоиницијативу, одржао положај. Новембра 1916. године, код коте 1212 тешко је рањен.²³ Опорављао се у Француској, где је, као војни ратни инвалид завршио Правни факултет у Бордоу. После рата је преведен у судску струку. Обављао је судске дужности у Моравској дивизијској области, Потиској дивизијској области, Моравском дивизијском војном суду и Вардарском дивизијском војном суду. Чин пуковника је стекао 1939. године. Заробљен је током Априлског рата и спроведен у немачко заробљеништво.

За показану храброст на Солунском фронту одликован је 1916. године Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 31.222). Поред тога, одликован је орденом Белог орла V реда, орденима Југословенске круне IV и III реда, француском Легијом части V реда и Златном медаљом за ревносну службу.

²² Архива Новог гробља у Београду

²³ Споменница XLVI класе Војне академије, Београд 1938

Ивковић Д. Богољуб, бригадни генерал

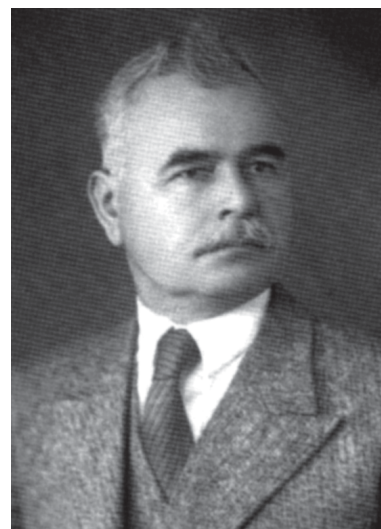
Богољуб Ивковић је рођен у Нишу 5. јануара 1892. године а умро у Дубровнику 02. децембра 1961. године. Гимназију је похађао у Нишу а потом уписао Нижу војну академију, коју завршава 1912. године, када је произведен у потпоручника. У ратовима од 1912. до 1918. године командовао је водом и четом у 2. пешадијском пуку. Прошао је сва бојишта, од Куманова, Битоља, преко Брегалнице, Цера, Штипа, Горничева и ослобођења Србије.²⁴ Одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV степена за подвиге и херојство на Солунском фронту (указ број 135.893). Тада је имао чин капетана и командовао је четом.

Богољуб Ивковић је у војној хијерархији напредовао поступно. Вишу школу Војне академије завршио је 1924. године. Био је командир чете у пешадијском пуку Краљеве гарде, командир чете и командант батаљона у 1. пешадијском пуку у Врању, командант батаљона у 35. пешадијском пуку у Загребу, командант батаљона 4. пешадијске подофицирске школе у Загребу, помоћник команданта 31. пешадијског пука у Приштини, командант 26. пешадијског пука у Сиску, командант 18. пука у Београду, командант пешадије Савске дивизијске области у Вараждину и командант пешадије Потиске дивизијске области у Суботици.²⁵ Заробљен је у Априлском рату и депортован у Немачку.

Био је ожењен Елеонором (девојачко Банац) и имао сина Владимира.

Ивковић П. Јован, пешадијски пуковник

Јован Ивковић је рођен у Нишу 24. децембра 1872. године а умро у Београду 12. новембра 1944. године. У Нишу је похађао гимназију а потом уписао Нижу школу Војне академију, коју је завршио 1893. године, када је произведен у потпоручника. Усавршавао се у Аустро-Угарској. Вишу школу Војне академије завршио је 1898. године.²⁶ Обављао је одговорне командне дужности, почевши од командира вода, командира чете 5. пешадијског пука у Ваљеву, команданта 2. батаљона 16. пука у Нишу, помоћника команданта 16. пука, команданта пешадијске подофицирске школе, службовао у пешадијској инспекцији. У балканским ратовима командовао 6. прекобројним пуком (Тимочким) и борио се против Бугара на Бабиној и Дреновој глави

²⁴ *Илустративна војна енциклопедија*, Београд, 1939.

²⁵ Миле Бјелајац, *Генерали и адмирали Краљевине Југославије 1918-1941*, Београд 2004

²⁶ Томислав С.Влаховић, *Витезови Карађорђевој звезде са мачевима*, Београд 1989,64

у саставу 2. армије.²⁷ Командовао је 7. пуком III позива у одбрани Београда 1915. године и током повлачења преко Албаније. Био је командант 2. бригаде резервних трупа у Бизерти.

Два пута је одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 13.595). Поред тога, одликован је орденом Белог орла са мачевима III реда и француском Легијом части.

Игић (Вучко) Ђорђе, резервни капетан I класе

Игић Ђорђе рођен је 7.11.1884. године у Горњем Матејевцу. По занимању земљорадник. Војску је служио 1906. године, у 16. пешадијском пуку у Нишу. Одликован је војничком Златном Карађорђевоом звездом са мачевима, као резервни наредник 4. прекобројног пешадијског пука I позива, за показану храброст и иницијативу приликом јуриша на положај Мачков камен 1914. године, када је преузео команду над четом јер су остале старешине изгинуле (указ број 11.102). Том приликом је рањен. Отац Вучко, мајка Младена, жена Живка, ћерке Видосава и Јелена. Поред Карађорђевог звезде, заслужио је Златну медаљу за храброст и руску Златну медаљу за храброст I степена.

Исаковић Светислава Душан, бригадни генерал

Душан Исаковић је рођен у Нишу 20. децембра 1887. године а умро у Београду 19. фебруара 1955. године. Заједно са братом Ђорђем наставио је породичну официрску традицију. Завршио је 1907. године Нижу школу Војне академије, када је произведен у потпоручника.²⁸ Војничку каријеру започео је као командир вода у 6. пешадијском пуку. Каријеру је наставио у коњичким јединицама на различитим командним дужностима, у 4. коњичком пуку, Коњичкој подофицирској школи, Коњичком дивизиону Шумадијске дивизије II позива, 2. коњичком пуку, 1. коњичком пуку и 7. коњичком пуку. Предавао је на Нижој школи Војне академије. Командовао је 1. коњичком бригадом у Чаковцу и 3. коњичком дивизијом у Суботици. У Априлском рату је обављао дужност команданта позадине 3. армије. Заробљен је и депортован у Немачку.

За подвиге на Солунском фронту одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 153.963). Тада је имао чин мајора.

²⁷ Шематизам Србије, 1894-1912,1914.

²⁸ Споменница официра 56. класе Н.Ш. Војне академије 1928-1978, Валсроде 1980, 327-331

Јанковић Петра Војислав, капетан I класе

Војислав Јанковић рођен је у Ореовцу 14. фебруара 1896. године а погинуо 1944. године у заробљеништву приликом савезничког бомбардовања логора Оснабрик. Служио је 1913. и 1914. године у 2. чети пешадијске подофицирске школе. Одликован је Сребрном Карађорђевом звездом са мачевима, у чину наредника за подвиг током ослобађања Битоља. На челу свог вода, 23. октобра 1916. године, не обазирјући се на непријатељску ватру, принудио је Бугаре да одступе са положаја Чуке код Скочивара, на који је први ступио. Том приликом је и рањен. Имајући у виду да је напредовао до официрског чина, можемо закључити да је Војислав био још један у низу правих јунака, који је храброшћу и вештином градио своју војничку каријеру.

Са женом Слободанком имао је сина Бранислава. После Првог светског рата живео је у Књажевцу.

Поред Карађорђевог звезде са мачевима, заслужио је Албанску споменицу, Споменицу за ослобођење и уједињење 1914-1918 и Златну медаљу за ревносну службу.

У Априлском рату заробљен је као командир чете и депортован у Немачку. Његови потомци живе у Нишкој Бањи.

Јанковић Илије Стеван, резервни наредник

Стеван Јанковић рођен је 1870. године у Горњем Матејевцу. Војску је служио 1889-1891. године у градском артиљеријском пуку. За храброст у Церској и Колубарској бици одликован је Златном војничком Карађорђевом звездом са мачевима (указ број 11.123). Био је припадник 2. чете 1. батаљона 2. моравског прекобројног пука III позива. Рањен 8. новембра 1914. године у десну руку и леву ногу на Виском вису.

Са женом Петријом имао децу Јована (1906), Крсту (1913) и Јованку (1909).

Јовановић Ђорђа Видојко, редов

Видојко Јовановић је рођен 15. јула 1892. године у Сићеву. По занимању је био земљорадник. Војску је служио у 16. пешадијском пуку. Одликован је Сребрном Карађорђевом звездом са мачевима, као редов 4. чете 2. батаљона 2. пешадијског пука јер је први, наоружан пушкомитраљезом, под борбом, ушао у Ниш 1918. године (указ број 150.805).

Са женом Станком имао је ћерку Марију (1923).

Поред Карађорђевог звезде, заслужио је Албанску споменицу и Споменицу за рат 1914. године.

Јовановић Милутина Јован, дивизијски генерал

Јован Јовановић рођен је у Нишу 15. августа 1877. године а погинуо 23. маја 1941. године приликом потапања брода, који је превозио ратне заробљенике из Грчке.²⁹ Наставио је породичну официрску традицију-отац Милутин је такође био генерал. У Нишу је похађао гимназију а потом је, 1898. године, завршио Нижу школу Војне академије, после чега је произведен у чин потпоручника. Вишу школу Војне академије похађао је од 1901. до 1903. године а Генералштабну припрему од 1907. до 1910. године. Током балканских ратова обављао је штабне дужности у Моравској дивизији I позива. У Првом светском рату био је вршилац дужности начелника штаба Моравске дивизије I позива а од марта 1916. године командант 7. пешадијског пука, на чијем челу је 12. новембра 1918. године ушао у Нови Сад. У Априлском рату командовао је позадином Брегалничке дивизије.³⁰ Са делом јединица прешао је у Грчку, где су га заробили Немци. Брод којим су превожени ратни заробљеници је потопљен и тада је настрадао.³¹

Као пуковник, два пута је на Солунском фронту одликован Карађорђевог звездом са мачевима IV степена (укази број 31.222 и 135.893). Одликован је орденима Белог орла са мачевима IV и V степена, руским Крстом Светог Станислава са мачевима, орденом Светог Саве и другим високим одликовањима.

²⁹ Јован М. Варјачић, *Судбина генерала војске Краљевине Југославије у Априлском рату 1941. и после рата*, Београд 2003

³⁰ Велимир Терзић, *Слом Краљевине Југославије 1941*, II, Београд, Љубљана, Титоград 1982, 48

³¹ Страшина ноћ у заливу, *Политика*, 18.6.1986,9

Јовановић Ч. Мирослав, бригадни генерал

Мирослав Јовановић рођен је у Нишу 27. октобра 1891. године а умро 20. августа 1970. године. Похађао гимназију у Нишу³² а потом 1912. године завршио Нижу школу Војне академије и произведен у чин потпоручника. Вишу школу Војне академије завршио 1923. године. Одмах по завршетку Академије упућен је у рат са Турском. Био је ађутант а затим командир вода у 1. батаљону 10. пешадијског пука Шумадијске дивизије I позива, која је ослобађала Косово. Био је припадник Албанских трупа 3. армије, које су напредовале до Јадранског мора. У саставу Шумадијске дивизије I позива, током Другог балканског рата, борио се на Дренку, Банковом чукару и Рајчанском риду. Током Првог светског рата обављао је командирске дужности у 10. пешадијском пуку Шумадијске дивизије I позива, 8. пешадијском пуку Дунавске дивизије I позива и Југословенском пуку. Рањен је на Солунском фронту. После рата био је командир чете у Краљевој гарди, вршилац дужности команданта 4. батаљона пешадијског пука Краљеве гарде, командант 2. пешадијског пука „Књаз Михаило“, командант I пешадијске подофицирске школе, помоћник команданта и командант Школе за пешадијске официре у Сарајеву и командант пешадије Босанске дивизијске области у Тузли.

Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда одликован је као капетан на Солунском фронту (указ број 31222). Заслужио је и Златну и Сребрну медаљу за храброст, Орден Белог Орла IV реда, француску Легију части IV реда, Златну медаљу за ревносну службу, Албанску споменицу, Орден Светог Саве, Карађорђеву звезду IV реда и Орден Југословенске круне IV и III реда.

³² Нишка гимназија 1878-2003, 928

Јовановић Вучка Ранђел, капетан I класе

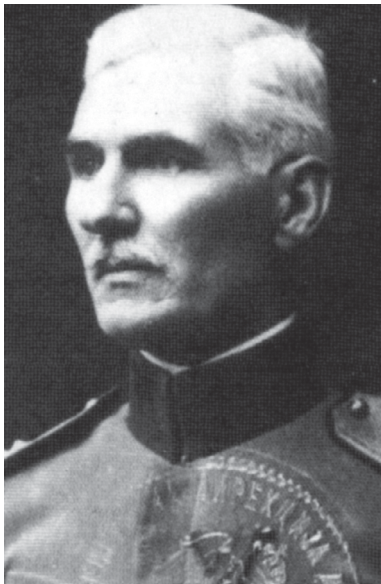
Ранђел Јовановић је рођен 02. новембра 1890. године у Радикиној бари, а умро 01. децембра 1961. у Нишу. Војску је служио у 9. батерији Моравског артиљеријског пука 1912. године. Златном војничком Карађорђевом звездом са мачевима одликован као наредник у 9. батерији артиљеријског пука Комбиноване дивизије I позива за подвиг при повлачењу са Јаутинских положаја (Осечина) 1914. године (указ број 11123). Приликом повлачења пред надмоћним непријатељем долази до превртања топа.³³ Уз изузутну храброст, сналажљивост и самоиницијативу успева да спасе топ и своје војнике од заробљавања.

Поред Карађорђевог звезде заслужио и две сребрне медаље за храброст „Милош Обилић“, Орден Светог саве V реда, Златну медаљу за ревносну службу, Споменице на сва три рата, руску медаљу Светог Ђорђа за храброст IV реда.

Са женом Наталијом имао децу Војислава и Веру.

Јовановић Стеван

Стеван Јовановић из Ниша, по занимању чиновник. Одликован Сребрном војничком Карађорђевом звездом са мачевима. Нема ближих биографских података.

Јорговановић Ђ. Никола, бригадни генерал

Никола Јорговановић је рођен у Нишу 04. децембра 1875. године а умро у Београду 23. маја 1942. године. Гимназију похађао у Нишу а потом завршио Нижу школу Војне академије 1895. године, када је промовисан у чин потпоручника. Вишу школу Војне академије завршио је 1900. године. Усавршавао се у Француској 1907. године. Обављао дужност командира вода у пешадији, службовао у Главном Генералштабу, Министарству војном и Оперативном одељењу Главног Генералштаба. Командовао 2. батаљоном 15. пешадијског пука у Зајечару и 9. пуковском окружном командом у Великом Градишту. У балканским ратовима обављао је задатке у штабу Моравске дивизије II позива и штабу Приморског кора Српске војске под Скадром. У Првом светском рату командовао 9. пешадијским пуком Дунавске дивизије I позива, био је начелник штаба Вардарске дивизије, командант 13.

³³ Архив Југославије Београд, Подаци Ратника бораца одликованих златним и сребрним орденом Карађорђевог звезде са мачевима, бр. 525

кадровског пешадијског пука, командант Тетовског одреда, командант 3. пешадијског пука и 13. пешадијског пука Тимочке дивизије. Током завршних операција командовао Тимочком пешадијском бригадом. До пензионисања јуна 1927. године обављао различите командне дужности. Током борби на Мачковом камену 1914. године тешко је рањен.³⁴

Одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 135.893). Поред тога, одликован је Медаљом за војничке врлине, Споменицом краља Петра, Сребрном медаљом за храброст, Споменицом из српско-турског рата, Златном медаљом за ревносну службу, Споменицом из српско-бугарског рата, Орденима Белог орла са мачевима IV и III реда и Златном медаљом за храброст.

Костић Тодор

Тодор Костић, по занимању кројач. Златну војничку Карађорђеву звезду са мачевима заслужио за храброст у Церској и Колубарској бици (указ број 11.123). Нема ближих биографских података.

Крстић С. Драгутин, артиљеријски мајор

Драгутин Крстић је рођен у Нишу 10. јула 1878. године а умро од рана у 27. новембра 1914. године. Био је на дужности командира 8. батерије Моравског артиљеријског пука. Одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда. Нема ближих биографских података.

Крстић Јована Младен, редов

Младен Крстић је рођен у Горњој Врежини 1893. године. По занимању је био земљорадник. Сребрну војничку Карађорђеву звезду са мачевима заслужио је на Солунском фронту, за показану храброст и присебност током одбране од бугарског препада на коти 1050, 1916. године. Том приликом је рањен у образ. Борио се у 1. чети 2. батаљона 16. пешадијског пука. Заслужио је и Крст Светог Ђорђа IV степена.

Са женом Станом имао сина Живојина (1934).

³⁴ Витезови Карађорђевое звезде са мачевима, 136

Крстић Богдана Ранђел, резервни коњички поднаредник

Ранђел Крстић је рођен у Горњем Матејевцу 1874. године. По занимању земљорадник. Војску је служио у Првој ескадри Краљеве гарде 1897-1898. године. Одликован Златном војничком Карађорђевом звездом са мачевима као припадник коњичког ескадрона Моравске дивизије II позива. Код Ђаковице рањен 25. октобра 1915. године и три дана касније заробљен. Заслужио је и Златну медаљу за храброст, Споменице за ратове 1913. и 1914. године и Сребрну медаљу Цара Николаја II.

Са женом Петканом имао децу Петра (1900), Видана (1903) и Виду (1907).

Китић Живка Јован, резервни поднаредник

Јован Китић је рођен 1861. године у Куновици, погинуо у Вратарници код Зајечара 1915. године. По занимању је био земљорадник. Војску је служио 1881. године у 16. пешадијском пуку. Златну војничку Карађорђеву звезду добио за подвиг у Церској бици (указ број 11.103). На Церу рањен из митраљеза са 7 зрна. Поред Карађорђеве звезде заслужио и руски Крст светог Ђорђа III степена.

Марјановић Ј. Бождар, пешадијски капетан I класе

Бождар Марјановић рођен је у Кочану 21. јануара 1881. године а умро у Нишу 1965. године. Учесник ратова од 1912. до 1918. године. У Први балкански рат кренуо је са одслужења војног рока у 2. пешадијском пуку. За храброст у биткама код Куманова, Прилепа и Битоља одликован је Сребрном медаљом за храброст и унапређен у чин каплара. Током Другог балканског рата, за показану храброст и умешност два пута је унапређен и из рата је изашао као наредник. Одликован је Златном медаљом за храброст. У Први светски рат пошао је са својим пуком, као командир десетине у 2. чети 3. батаљона. Истакао се у борбама на Церу и Дрини. У Колубарској бици извео је подвиг за који је заслужио Златну војничку Карађорђеву звезду са мачевима (указ број 11.102) и унапређење у потпоручника. Водећи храбро свој вод, под готово немогућим условима, 16. новембра 1914. године заузео је аустро-угарски положај на Трбушничком вису и заробио

митраљезе са посадом. За показану храброст током рата 1914. године одликован је трећом медаљом за храброст. На Солунском фронту Божидар Марјановић је командовао водом у 4. чети 3. батаљона 2. пешадијског пука. Ређају се подвизи за подвигом, од којих се најзначајнијим може сматрати освајање коте 1212, у Горничевској бици, после које је ослобођен Битољ.³⁵ За ове подвиге Божидар Марјановић је одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 31222).

После рата, Божидар Марјановић је као поручник преведен у жандармерију из које је и пензионисан у чину капетана I класе. После пензионисања живео је у Нишу, где је био оснивач и дугогодишњи секретар Удружења носилаца Албанске споменице.

Овај див јунак, један од оних који су пронели славу и створили репутацију 2. пешадијског пука – Гвозденог пука, одликован је са два Ордена Белог орла са мачевима (IV I V реда), руским Крстом Светог Ђорђа IV реда, три Златне медаље за храброст и једном Сребрном медаљом за храброст, Златном медаљом за војничке врлине и другим одликовањима.

Са супругом Тодором имао је синове Гаврила и Вељка.

Марковић Љубомира Милун, резервни капетан II класе

Милун Марковић је рођен 1884. године у Бобовишту а погинуо 11. октобра 1918. године код Кочана (Ниш). По занимању је био пољопривредни техничар-срески економ. Учесник је свих ратова од 1912. године. На Солунском фронту се борио као командир 2. чете у 2. батаљону 8. пешадијског пука Дунавске дивизије. Незаустављиво напредујући 1. армија је октобра 1918. година дошла до самога Ниша. Немци и Аустро-Угари су успоставили изузетно снажну одбрану на прилазима Нишу, са ослонцем на Пасјачу и Селичевицу. Дунавска дивизија је нападала левом обалом Јужне Мораве, према Дољевцу и Кочану. Задатак да заузме положаје код Кочана добија 2. батаљон 8. пука. Командант батаљона гине и његово место заузима капетан Милун Марковић. Неустрашиво водећи своје војнике, на челу јуриша, успева да пробије немачку одбрану и отвори пут према Нишу. На жалост, на прагу свог завичаја Милун Марковић херојски гине.³⁶ За овај подвиг посмртно је одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда.

³⁵ Топлички витезови, 142

³⁶ Нишки официри пали у ратовима 1912-1918, 106

Милетић Милана Јовица, пешадијски пуковник

Јовица Милетић рођен је у Рачи 9. септембра 1856. године а умро у Нишу 14. априла 1944. године. Гимназију похађао у Крагујевцу а Нижу школу Војне академије 1880. године.³⁷ У чин потпоручника произведен 1876. године, пре завршетка Академије, ради учешћа у српско-турским ратовима. До балканских ратова обављао одговорне командне дужности. Командовао је Шумадијском дивизијом I позива и Косовском дивизијском облашћу. Пензионисан јуна 1914. године. Као резервни пуковник био је командант Призрена. Оболео је и заробљен у болници у Пећи 1915. године и депортован у заробљеништво (логори Хајнригрин и Маутхаузен). После рата живео у Нишу. Са супругом Јелисаветом имао је петоро деце.

За умешно командовање и личну храброст у Другом балканском рату одликован је Орденом Карађорђевог звезда са мачевима IV реда (указ број 14.611 од 14. маја 1913. године). Поред тога, заслужио је Орден Таковског крста са мачевима V реда, ордење Таковског крста IV и III реда, ордење Белог орла V, IV, III реда, Орден Југословенске круне IV реда, Златне медаље за храброст, Споменице ратова 1876-1878. и 1875-1876, Споменицу „Милош Велики“, Споменицу Краља Петра I, Споменицу за ратове 1914-1918. године.

Милићевић Владислав, коњички пуковник

Владислав Милићевић је за храброст показану на Солунском фронту одликован Карађорђевог звездом са мачевима IV реда (указ број 135.893). Умро у Нишу 1957. године. Нема ближих биографских података.

Миловановић Милан, резервни поднаредник

Одликован Златном војничком Карађорђевог звездом са мачевима. Нема ближих биографских података.

³⁷ Споменица мушке гимназије у Крагујевцу, 1833-1983, Крагујевац 1989, 900

Милосављевић Томе Светислав, бригадни генерал

Светислав Милосављевић рођен је у Нишу 07. новембра 1882. године а умро у Београду 27. јула 1960. године. Похађао гимназију у Нишу а затим завршио Нижу школу Војне академије 1901. године, када је произведен у чин потпоручника. Вишу школу Војне академије завршио је 1907. године. Командовао водом пионирске чете и пешадијским водом у 7. и 16. пешадијском пуку. Усавршавао се до 1912. године у Саобраћајном одсеку оперативног одељења Главног Генералштаба. Током Првог балканског рата био је командант железничке станице у Влашком пољу а потом учествовао у Кумановској бици. Почетком 1913. године именован за делегата Врховне команде и министра Војске код Железничке дирекције у Београду.³⁸ Организовао је транспорт јединица, опреме, рањеника и ратног материјала током рата са Бугарском и Албанске

побуне. Пред Први светски рат постављен је за помоћника начелника штаба Вардарске дивизијске области а потом и 1. армије. Прешао Албанију. На Солунском фронту је руководио експлоатацијом, одржавањем, изградњом и реконструкцијом железничких деоница за војне потребе. После рата је био начелник Железничког одсека Саобраћајног одељења Главног Генералштаба, професор на Вишој школи Војне академије, командант 8. и 2. пешадијског пука и начелник Саобраћајног одељења. Био је министар саобраћаја од 1926. до 1928. године. Од 1927. године, када је напустио активну војну службу, биран је за народног посланика.³⁹ Био је бан Врбаске бановине у Бањалуци од 1929. до 1934. године. За тај период се везује знатан развој овог града, за шта је Светислав Милосављевић посебно заслужан.⁴⁰

Сарађивао је у многим листовима и часописима, посебно у области саобраћаја и војске.

Одликован је Карађорђевом звездом са мачевима IV реда (указ број 9780). Поред тога, одликован је Орденом Белог орла са мачевима, Орденом Светог Саве I реда, француском Легијом части и другим одликовањима.

³⁸ Јубиларна књига државних железница Крљевине Југославије (1912-1929), Београд 1929, 6,64,229,232,261

³⁹ Живко Аврамовски, Британци о Краљевини Југославији, Годишњи извештај Британског посланства у Београду (1921-1938), 1. Загреб 1986.

⁴⁰ В. Весић, Бан Светислав Т. Милосављевић. Поводом његове педесетогодишњице, КњК, 1932, бр. 6, 410-421

Милуновић Бајо, мајор

Бајо Милуновић је рођен 1882. године у Црној Гори а живео је у селу Мркоње код Тулара. Умро је у Нишу 1964. године. Нема поузданих података о његовом војном образовању али је у свим ратовима од 1912. до 1918. године учествовао као официр. Бајо Милуновић је ратовао у 2. пешадијском пуку Моравске дивизије I позива. Био је један од најпознатијих јунака овог чувеног пука. Са шест војника под својом командом заробио је 156 аустроугарских војника. За подвиге и херојство у биткама на Церу, Дрини и Колубари одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда. Два пута је тешко рањен и изгубио је једно око. У свом телу носио је два пушчана куршума. Поред Карађорђевог звезде са мачевима, заслужио је још 16 одликовања, међу којима су две Златне медаље Милош Обилић, Орден Белог орла са мачевима и француска Легија части.

Митић Николе Владимир, артиљеријски бригадни генерал

Владимир Митић је рођен 09. септембра 1878. године у Нишу а умро у Београду 25. маја 1946. године. Похађао гимназију у Нишу а потом 1899. године завршио Нижу школу Војне академије и промовисан у потпоручника. Завршио је Артиљеријску школу гађања. Командовао је водом у 11. пешадијском пуку Шумадијске дивизије, батеријом у хаубичко артиљеријском пуку у Нишу. Током Првог балканског рата борио се са својом батеријом у саставу 3. армије да би потом био упућен на опсаду Једрена.⁴¹ У Другом балканском рату са својом батеријом знатно је допринео одбијању бугарског напада код Пирота.⁴² Почетком Првог светског рата био је командир 7. хаубичке батерије током одбране Београда. На Солунском фронту командовао хаубичким дивизионом Моравског брдског артиљеријског пука. Реактивиран у Априлском рату, заробљен и депортован у Немачку.⁴³

За изузетно умешно командовање тешком артиљеријом при опсади Једрена одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 14611 од 05. април 1913. године). Са женом Наталијом имао је ћерку Веру.

⁴¹ Таса Јовановић, *Градски хаубички пук из Ниша у Првом балканском рату*, *Зборник Народног музеја Ниш*, бр. 9, Ниш 2000, 185

⁴² Предраг Трифуновић, *Између војске и политике; Биографија генерала Душана Трифуновића 1880-1942*, Београд, 1997

⁴³ *Политика*, 27. V 1946.

Михаиловић Т. Љубомир, резервни наредник

Љубомир Михаиловић рођен је 19. децембра 1888. године у Пуковцу а умро у Нишу 1957. године. По занимању порески чиновник. Учесник је свих ратова од 1912. до 1918. године. На почетку Првог светског рата борио се у 2. прекобројном пуку Комбиноване дивизије на Церу, Дрини и Колубари. У овим биткама више пута рањаван. На Солунском фронту борио се у саставу 22. пешадијског пука Вардарске дивизије. Током тешких борби код Горничева тешко је рањен и дуго се опорављао од ране. По опоравку вратио се у строј свог пука и учествовао у пробоју Солунског фронта. После рата радио као порески чиновник.

За показану храброст на Солунском фронту одликован је Сребрном војничком Карађорђевог звездом. Поред тога, заслужио је и Златну медаљу за храброст «Милош Обилић» и Споменице из ратова 1912. до 1918. године.

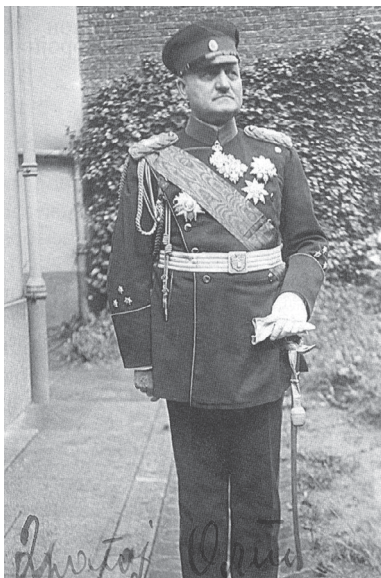
Павићевић Максима Бајо, артиљеријски мајор

Бајо Павићевић је рођен 15. фебруара 1883. године у Даниловграду а умро 25. новембра 1969. године у Нишу. Отац Максим, мајка Стака. Одликован Карађорђевог звездом са мачевима IV реда (указ број 9780). Нема ближих биографских података.

Петровић Р. Драгослав, пешадијски мајор

Драгослав Петровић рођен је 1894. године а умро у Нишу 1980. године. Свој војнички пут почео је као поднаредник а завршио као мајор. То показује његову храброст и вештину. Златном војничком Карађорђевог звездом одликован је као наредник за заробљавање вода аустријских војника и једног официра, у Мајуру код Шапца (указ број 11.123). За бројне подвиге током Првог светског рата одликован је Орденом Белог орла са мачевима, медаљом за храброст Милош Обилић, француском Легијом части и руским Георгијевским крстом. Више пута рањаван.

Пешић Т. Петар, армијски генерал

Петар Пешић је био један од официра са најбриљантнијом војном каријером. Рођен је у Нишу 21. октобра 1871. године а умро 08. септембра 1944. године у Београду. Генерал Пешић је најпознатији међу четворицом браће. Поред њега, официри и учесници свих ратова од 1912. до 1918. године били су и његова браћа Спиридон, Милан и Александар.

Петар Пешић је по завршетку 6. разреда гимназије у Нишу ступио у Војну академију 1889. године. У чин артиљеријског потпоручника произведен је 1892. године. Од тада његова каријера је била у сталном успону. Даровити официр је после рада у трупи, где је обављао дужност водника у артиљерији, 1895. године упућен у вишу школу Војне академије, коју је завршио 1896. године. Потом је две године обављао дужност командира батерије. Његови квалитети су врло брзо уочени и већ 1897. године је упућен на припрему за «ђенералштабну струку». Са свега 30 година постао је генералштабни капетан и ордонанс код краља.

По завршеном усавршавању у Француској постављен је за начелника Штаба Моравске дивизије. Током даље војничке каријере извршавао је најодговорније дужности и задатке.

У току српско – турског рата 1912. године обављао је дужност помоћника за оперативне послове у Штабу I армије, која се посебно истакла у Кумановској и Битољској бици. У српско-бугарском рату 1913. године био је помоћник начелника Штаба I армије, која је одиграла пресудну улогу у Брегалничкој бици. Исте године је ванредно унапређен у генералштабног потпуковника.⁴⁴

Један од најзначајнијих задатака који је Петар Пешић добио и извршио је његово ангажовање у раду црногорске Врховне команде у току I светског рата. Свестрано образован официр је упућен у помоћ братској краљевини. У почетку је обављао дужност помоћника начелника црногорске Врховне команде а касније и начелника. Иако се 1915. година трагично завршила и за Србију и за Црну Гору, не треба заборавити херојство црногорске војске на Мојковцу. Иако је Пешићу било обећано да ће српска војска, која се већ повукла кроз Руговску клисуру и стигла у залеђе Скадра, задржати Аустро-Угаре и омогућити извлачење главнине црногорске војске то није било могуће. Дугим маршом исцрпљена српска војска није била у стању то да учини.

Петар Пешић је од тада па све до краја рата непрекидно био помоћник начелника Врховне команде српске војске. У чин дивизијског генерала је унапређен 1918. године.

Његово високо образовање га је препоручило за учесника Мировне конференције у Паризу по завршетку Првог светског рата.

Између два рата Генерал Пешић је, између осталих, обављао дужности начелника главног Генералштаба и Министра војног у Влади Цветковић-Мачек. У чин армијског генерала унапређен је 1923. године.

⁴⁴ Генерали и адмирални Краљевине Србије, 243

Ипак, поред свих ових значајних дужности не смемо заборавити његов рад на образовању младих српских официра. У периоду 1904. до 1914. године предавао је на Војној академији предмет Тактика.⁴⁵ Ако се сетимо примера изузетне сналажљивости и борбене способности официра српске војске, посебно на нижим командним дужностима, онда морамо наћи корене за то и у добром познавању тактике, коју су на Академији изучавали.

Богату делатност Петра Пешића заокружују расправе и чланци објављени у “Ратнику” и другим часописима. Објавио је Решавање тактичких задатака, Елементи тактике, Тактика I и II део, Виша тактика, Тактика коњице, Сто тактичких задатака, Тактика на земљишту, Пробој Солунског фронта, Наш рат са Турцима 1876-1877.године.

Поред Карађорђевог звезде са мачевима IV реда, одликован је многобројним страним и домаћим одликовањима (указ број 50179).

Пилетић Ј. Мирослав, (1872-1932), пешадијски пуковник

Мирослав Пилетић је својом храброшћу, смелошћу и ратничком вештином пуковника заслужио да буде међу првим носиоцима Карађорђевог звезде са мачевима IV реда. Овим одликовањем је одликован 16. децембра 1913. године (указ број 13.959).

Пуковник Мирослав Пилетић (1872 – 1932) је пети, најмлађи син чувеног црногорског јунака сердара Јола Пилетића, који је из политичких разлога из Црне Горе прешао да живи у Ниш. Син славног оца је доказао да способност и храброст његовог оца није била случајна. Родитељски ген и живот у кући у којој се гајио дух чојства и јунаштва створили су у њему непоколебљиву љубав према отаџбини.

Успешну војничку каријеру Мирослав Пилетић је започео 1886. године. У чин потпоручника је произведен 26. априла 1893. године. У ослободилачким ратовима Српске Војске од 1912. до 1918. године обављао је одговорне командне дужности.

Принц регент Александар га је лично, усменом наредбом, унапредио у чин мајора за исказану храброст при ослобађању Приштине. Пилетић је командовао Другим батаљоном Другог пешадијског пука Моравске дивизије II позива који је, са њим на челу, први 09. октобра 1912. године победоносно ушао у Приштину. Ратни пут га је даље водио према Битољу.⁴⁶

У Другом балканском рату 1913. године, Мирослав Пилетић се истакао у Брегалничкој бици, где је његова јединица учествовала у крвавим борбама на Злетовској реци и Рајчанском риду. Ту је тешко рањен и за њега је овај рат био завршен. Ране је преживео, али су последице рањавања биле тешке.

⁴⁵ Ст. Станојевић, *Народна енциклопедија, српско-хрватско-словеначки*, 21 свеска, Београд 1927, 381

⁴⁶ *Битољска битка, Војна енциклопедија*, том I, 631

Иако стопроцентни инвалид, Мирослав Пилетић се са Српском војском повлачи у Првом светском рату преко Албаније. После опоравка на Крфу, вршио је све до краја рата дужности у Моглени код Солуна.

Служба га је после рата водила у Битољ, Боку Которску, Мостар, Подгорицу и Дубровник. У чин пуковника је унапређен 1923. године. Као и његов отац, био је бескомпромисни патриота. У својим обраћањима војницима и грађанима позивао је на ослобођење Истре од Италије што је 1927. године довело до његовог пензионисања.

Пуковник Мирослав Пилетић је умро у Дубровнику 16. фебруара 1932. године и сахрањен у породичној гробници у Нишу.

Поред Карађорђевог звезде са мачевима, био је одликован Медаљом за успомену Четрдесетогодишњице велике Светоандрејске скупштине, Медаљом за војничке врлине, Златном медаљом поводом избора Петра I за краља Србије, Бугарским официрским крстом за војне заслуге и Орденом за војне заслуге IV реда, Златном медаљом за храброст, Споменицом српско-турског рата 1912, Споменицом српско-бугарског рата 1913. године, Албанском споменицом 1915. године, Златном медаљом за ревносну службу, Орденом белог орла са мачевима IV реда, Орденом Белог орла V реда, Орденом Светог Саве IV реда, Орденом Југословенске круне IV реда и Златном медаљом за храброст «Милош Обилић».⁴⁷

Радоњић М. Миливоје, пешадијски пуковник

Миливоје Радоњић је одликован Карађорђевог звездом са мачевима IV реда (указ бр. 153.963). Током рата био ађутант 2. пешадијског пука а после рата на служби у Генералштабу. Нема ближих биографских података.

Ракић Стојана Димитрије, пешадијски пуковник

Димитрије Ракић рођен је у Нишу 03. октобра 1880. године. Похађао гимназију у Нишу а потом завршио Нижу школу Војне академије. У Првом балканском рату командовао четом у 10. пешадијском пуку и учествовао у борбама код Бујановца, на Бабуни и код Битоља. У Другом балканском рату командовао је истом четом у борбама у Албанији а затим на Овчем пољу и на Пљачкавици код Штипа. У Првом светском рату командовао батаљоном у 7. пешадијском пуку III позива. Током одбране Београда тешко је рањен у главу и изгубио је вид на десном оку. После опоравка обављао је позадинске дужности. По завршетку рата био командант 16. пешадијског пука и командант гарнизона Ниш.

За храбро и умешно командовање батаљоном одликован је Карађорђевог звездом са мачевима IV реда (указ број 135.893). Поред тога, заслужио је Златну медаљу за храброст, Орден Белог

⁴⁷ Већи део ових одликовања се налази у *Збирци медаља и одликовања Народног музеја у Нишу*, инв.бр. 172/1-12. одликовања је поклонила музеју Даринка Пилетић, усвојена ћерка тј. синовца Мирослава Пилетића.

орла са мачевима IV реда, Орден Југословенске круне IV и III реда, Споменице на ратове 1912. до 1918. године и Споменицу Краља Петра I.

Са женом Анђелијом имао ћерке Ружицу и Јелену.

Рафајловић П. Милорад, пешадијски капетан

Милорад Рафајловић из Ниша одликован је Карађорђевоом звездом IV реда (указ број 55368).
Нема ближих података.

Ристић М. Божидар, пешадијски пуковник

Бождар Ристић одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ бр. 153.963).
Нема ближих биографских података.

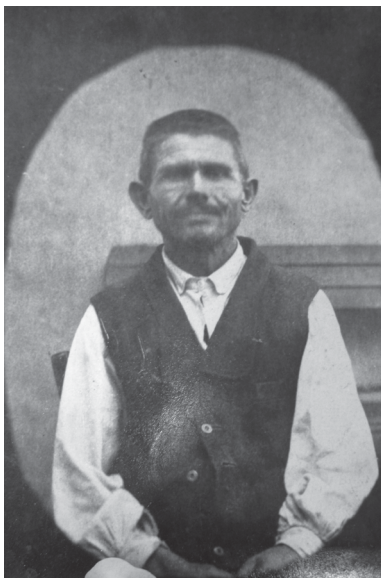
Ристић В. Милан, каплар

Милан Ристић рођен је у селу Рожини код Мерошине 07. марта 1894. године а умро 03. октобра 1982. године у Нишу. Завршио Трговачку школу у Нишу, где је и живео. На Солунском фронту показао се као одважан и храбар војник. Борио се у саставу 2. пешадијског пука. При ослобођењу Битоља, септембра 1916. године, код коте 1212, истакао се при заробљавању групе непријатељских војника. За тај подвиг одликован је Сребрном војничком Карађорђевоом звездом са мачевима. У наставку борби код Битоља рањен је дум-дум метком и остао слеп. После рата био је веома активан у Савезу слепих Ниша.

Савић У. Живојин, пешадијски потпуковник

Живојин Савић, из Ниша, одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда. Нема ближих биографских података.

Спасић Павла Михајло, резервни пешадијски каплар

Михајло Спасић је рођен 1881. године у Чамурлији. По занимању земљорадник. Одликован Сребрном војничком Карађорђевом звездом (указ број 27.483) за осведочену храброст у рату. Поред тога, заслужио Сребрну и Златну медаљу за храброст Милош Обилић и Медаљу за верност отаџбини 1915. године.

Са женом Крстаном имао синове Јефимија и Јована и ћерке Николију и Госпођинку.

Стаменковић Д. Милорад, артиљеријски мајор

Милорад Стаменковић рођен је 06. августа 1876. године у Нишу а погинуо херојски 11. августа 1916. године као командир 3. батерије у артиљеријском дивизиону Вардарске армије код Горничева. Одликован са две Карађорђеве звезде са мачевима IV реда (укази број 31.222 и 35.892). Поред тога, одликован Орденом Белог орла са мачевима V реда и Медаљама за храброст и војничке врлине. Свесно се жртвујући у неравноправној борби са бугарском артиљеријом омогућио је српској пешадији да стабилизује фронт и тако створио услове за каснију победу у Горничевској бици. Један је од малобројних јунака Српске војске који је заслужио две Карађорђеве звезде са мачевима. То сведочи о његовој изузетној храбрости.

Станимировић Б. Милојко

Милојко Станимировић, земљорадник из Каменице, одликован Златном војничком Карађорђевом звездом са мачевима (указ број 11.103). Нема ближих биографских података.

Станковић Спиридона Драгољуб, бригадни генерал

Драгољуб Станковић је рођен 13. јануара 1885. године у Нишу. Нижу школу Војне академије завршио 1905. године када је промовисан у чин потпоручника. Командовао коњичким водом у 1. коњичком пуку и коњичком ескадрону Краљеве гарде. На почетку Првог светског рата, на сопствени захтев, постављен је за командира коњичког ескадрона у Комбинованој дивизији. Командовао коњичким ескадромом у 3. и 4. коњичком пуку. После рата командовао коњичким јединицама ранга пука и бригаде. Више пута рањаван. Учествовао у Априлском рату, бива заробљен и депортован у логор.⁴⁸

Као капетан одликован је Карађорђевоом звездом са мачевима за храброст у ратовима (указ број 9780).

Био је члан тајне организације «Уједињење или смрт». Са женом Мартом имао је синове Ивана (1924) и Момчила (1926).

Стевановић П. Петар, поднаредник

Петар Стевановић из Ниша, одликован Златном војничком Карађорђевоом звездом са мачевима (указ број 11.123). Нема ближих биографских података.

Тодоровић Милана Владимир, пешадијски потпуковник

Владимир Тодоровић рођен је 22. октобра 1881. године у Нишу а умро у Солуну 05. фебруара 1917. године. Похађао гимназију у Нишу а затим 1901. године Нижу школу Војне академије, када је промовисан у потпоручника. По завршетку Академије командовао је водом у 16. пешадијском пуку. У истом пуку командовао је четом и батаљоном, током балканских и Првог светског рата. У току Рудничке офанзиве 21. новембра 1914. године рањен је дум-дум метком. Недовољно опорављен прешао је Албанију. Лечен је у Француској војној болници у Солуну али је током операције преминуо.

Одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (указ број 9870). Поред тога, одликован је Орденом Белог орла са мачевима IV реда, Златном медаљом за храброст, Медаљом Краља Петра I и свим ратним споменицама.

⁴⁸ Генерали и адмиралы Краљевине Југославије 1918-1941, 277

Тодоровић Драгољуб, резервни капетан

Драгољуб Тодоровић из Ниша, по занимању инспектор. Одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда. Нема ближих биографских података.

Филиповић Илије Михајло, дивизијски генерал

Михајло Филиповић рођен је у Нишу 4. јула 1869. године а умро у Београду 12. децембра 1942. године. Нижу школу Војне академије завршио 1892. године, када је промовисан у пешадијског потпоручника. Командовао батаљонима у 5. пешадијском пуку, 13. пешадијском пуку и 18. пешадијском пуку. Командовао нишком и чачанском Пуковском окружном командом. У ратовима 1912/13 године командовао 4. батаљоном 1. пешадијског пука I позива и Пљачковичким одредом. У Првом светском рату командовао 10. пешадијским пуком II позива, Моравском пешадијском бригадом и Вардарском пешадијском бригадом. Заступао помоћника команданта Вардарске дивизије. Познат је као члан првостепеног суда који је на Солунском процесу судио Апису 1917. године. После рата обављао је различите командне дужности у Војсци и Жандармерији.

Два пута је одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда (укази број 31.222 и 135.893).

Са женом Персом имао сина Бошка и ћерке Марију, Десанку, Цану и Радмилу.

Хођера Венцеслава Матија, резервни капетан I класе, пилот – ловац

Матија Хођера, ваздухопловни капетан I класе, пилот-ловац, рођен је 1894. године у Нишу, где завршава основну школу и гимназију. Због избијања Првог светског рата упућен је новембра 1914. године на обуку у ђачку чету у Скопље. Примљен је на обуку у авијацији августа 1915. године, у оквиру прве групе питомца, упућених у Француску на пилотску обуку. Пилотску школу је успешно завршио 09. октобра исте године и добио звање војног пилота.

До формирања српских авијацијских јединица задатке је извршавао у француским ескадрилама. Летео је на више типова авиона и извршио велики број борбених задатака. Прва српска ескадрила је формирана у августу 1918. године и у њеном саставу се борио и ђак-наредник Матија Хођера.⁴⁹

Око 11 часова пре подне 25.августа 1918.године летећи изнад положаја Друге армије на Солунском фронту, у авиону француске производње Њепор, Хођера је уочио непријатељски авион. Одмах

⁴⁹ Сава Микић, *Историја Југословенског ваздухопловства*, Београд 1932.

га је напао и после краће борбе и оборио. Непријатељски авион је пао на Добро поље у близини коте 1765, што су потврдили и осматрачи са фронта. Командант Друге армије, Степа Степановић га је јавно, писаним путем похвалио и «...ценећи вештину, присебност, храброст и одважност у извршењу овог дела...» предложио да буде одликован Златним војничким орденом Карађорђевог звезда са мачевима.

Хођера је одликован Карађорђевог звездом са мачевима и француским Ратним крстом са паллама.

После рата Матија Хођера је извесно време радио у Министарству правде али је тај посао напустио по оснивању Друштва за ваздушни саобраћај и тако постао један од оснивача цивилног ваздушног саобраћаја у Србији.

Велики заљубљеник у авијацију, свестан значаја који она има за одбрану отаџбине, основао је 21. октобра 1921. године Аеро-клуб у коме је он две године био први председник. Активно је летео и несебично преносио своје огромно искуство на младе пилоте.

Хођера Венцеслава Светислав, резервни потпуковник

Светислав Хођера рођен је у Нишу 12. новембра 1888. године а умро 20. јануара 1961. године у Београду. У Нишу је завршио гимназију. Пред балканске ратове дипломирао је на Вишој комерцијалној школи у Паризу и био запослен у Народној банци у Београду. У Први балкански рат ступио је као резервни потпоручник у саставу коњичког пука Тимочке дивизије. Учествовао је у борбама на Црном врху као и у опсади и заузимању Једрена. У Другом балканском рату учествовао је у борбама код Пирота и Књажевца. После дипломирања на Правном факултету у Београду почео је да ради као писар српског конзулата у Прагу. По избијању Првог светског рата репатриран је у Србију. По повратку у земљу добровољно се придружио 4. коњичком пуку и борио у Церској бици. Прешао је Албанију и 1916. године пребачен на Солунски фронт. Прикључио се новом роду војске – авијацији 28. априла 1916. године. Завршио је курс извиђања из ваздуха и учествовао у извиђању, коректури артиљеријске ватре и ваздушним борбама. Борио се у саставу Ф.98 српско-француске ескадриле. Био је изузетно храбар и пожртвован. Три пута је похваљен током операција код Битоља. Рањен је 1916. године у ваздушној борби. За храброст у извршењу задатака одликован је Карађорђевог звездом са мачевима IV реда.

После рата учинио је много на развоју војног и цивилног ваздухопловства. Основао је Аеро клуб и био један од оснивача Аеропута-друштва за ваздушни саобраћај. Радио је у дипломатским представништвима у Стокхолму, Будимпешти и Бриселу. У априлском рату командовао ваздухопловном групом при Трећој армији. Заробљен и депортован у немачки логор.⁵⁰ По ослобођењу живео у Београду.

⁵⁰ Бобан Љубо, *Мачек и политика Хрватске сељачке странке, Из Повијести, 1*, Загреб 1974, 182,253

Поред Карађорђевог звезде са мачевима, заслужио је две Златне и Сребрну медаљу за храброст „Милош Обилић“, Орден Белог орла са мачевима V I IV реда, Косовском и Албанском споменицом, француским Ратним крстом са палмом и другим одликовањима.

Цветковић Р. Петар, пешадијски каплар

Петар Цветковић из Гркиње, срез Нишки, рођен је 06. јула 1876. године а умро 12. маја 1951. године. По занимању земљорадник. За показану личну храброст и пожртвовање на бојном пољу, у рату против Аустро-Угарске, као припадник 2. пешадијског пука II позива, одликован је Златним војничким орденом Карађорђевог звезде са мачевима. Поред тога, одликован је медаљом Светог Ђорђа IV степена (страно одликовање).

Имао је жену Стојанку и децу Воју, Величка, Антанаса, Миливоја и Марију.

Цветковић Михаила Стојан, редов

Стојан Цветковић је рођен 7.1.1892. године у селу Прва Кутина. По занимању је био земљорадник. Сребрном војничком Карађорђевог звездом са мачевима одликован је као редов у 1. чети 3. батаљона 16. пешадијског пука 1916. године за храбро држање у борби. Поред Карађорђевог звезде заслужио је и Златну медаљу за храброст. Отац Михаило, мајка Верка, деца Бранко, Верица и Роса.

ЗАКЉУЧАК

После обимног истраживања успели смо да идентифијемо 70 носилаца Карађорђевог ордена са мачевима са подручја Ниша. Постоји велика вероватноћа да списак није коначан и да ће се у будућности појавити нека, до сада непозната документа, која ће овај број повећати. Трагајући за изворима, прегледајући документацију и интервјуишући потомке дошли смо до закључка да се као друштво нисмо правично одужили нашим храбрим прецима. За чак 17 од 70 носилаца Карађорђевог ордена са мачевима није могуће наћи ближе биографске податке. Чак и код потомака, које је релативно лако идентификовати у селима, нема сећања на херојство њиховог деде или прадеде. У магловитом је сећању да су постојале неке медаље и одликовања али где су она или за шта су заслужена тешко је добити поуздану информацију.

Класификујући носиоце Карађорђевог ордена са мачевима можемо закључити да су је добили 47 официра и 23 подофицира и војника. Карађорђевог орден са мачевима IV реда добило је 39 официра. Златну војничку Карађорђевог орден са мачевима добило је 18 подофицира и војника, док је Сребрну војничку Карађорђевог орден са мачевима добило 13 подофицира и војника. Разлика између броја „официрских“ одликовања и броја официра произилази из чињенице да 8 подофицира за своју умешност и храброст унапређено у официрске чинове по добијању „војничког“ одликовања.

Највећи број, 48, Карађорђевих звезда са мачевима додељен је за херојство током Првог светског рата. По две су додељене за Први и Други балкански рат. За који подвиг и у ком рату су одликовања додељена није било могуће утврдити за 18 носилаца Карађорђевог ордена са мачевима IV реда.

Чак шест витезова је добило Карађорђевог орден са мачевима два пута.

Статистика не може да покаже шта су и колико учинили ови наши славни преци. Читајући подвиге за које су одликовани просто је немогуће отети се утиску да ови див јунаци нису марили за своје животе и да су се свесно жртвовали за идеале слободе и одбране своје домовине. Обични људи, сељаци и службеници, нису оклевали да се жртвују за свој родни праг.

Карађорђева звезда са мачевима није представљала обично одликовање. То је признање, добијено консензусом ратних другова, за оно што далеко превазилази обичну војничку и официрску обавезу. Није је било лако заслужити. Верујемо да она сама себи није била циљ нашим витезовима. Они су се борили најбоље што умеју и знају и тако надвисили све своје саборце.

Надамо се да ће будућа истраживања донети нове податке, који ће нам помоћи да се достојно одужимо својим прецима.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

ИЗВОРИ

Архива Новог гробља у Београду

Архив Југославије Београд

Подаци Ратника бораца одликованих златним и сребрним орденом Карађорђевој звезде са мачевима, бр. 525

Војни Архив (ВАр), Фондови војски Краљевине Србије и Југославије

ВАр, истражни и судски предмет Т. Динића

Службени војни лист (СВЛ), 1897, 1900-1935; ранг листе и распореди активних официра, 1901-1935. *СВЛ*, 1918-1941.

Статистички годишњак Краљевине Србије 1906.

Шематизам одликованих лица нашим и страним орденима у Краљевини Србији од 1895. до краја 1899, Београд 1900.

Шематизам одликованих лица у Краљевини Србији 1865. до краја 1894. Београд 1895.

Шематизам Србије 1901-1914.

ЛИТЕРАТУРА

Аврамовски Живко, *Британци о Краљевини Југославији, Годишњи извештај Британског посланства у Београду (1921-1938)*, 1. Загреб 1986.

Бобан Љубо, *Мачек и политика Хрватске сељачке странке, Из Повијести, I*, Загреб 1974.

Бјелајац Миле, *Војска Краљевине СХС/Југославије 1922-1935*, Београд 1994.

Бјелајац Миле, *Генерал Драгиша Пандуровић, живот и сведочења*, Београд 2007.

Бјелајац Миле, *Генерали и адмирални Краљевине Југославије 1918-1941*, Београд 2004.

Борковић Милан, *Контрареволуција у Србији. Квислиншка управа 1941-1944, I-II*, Београд 1979.

Варјачић М. Јован, *Судбина генерала војске Краљевине Југославије у Априлском рату 1941. и после рата*, Београд 2003.

Весић В, *Бан Светислав Т. Милосављевић. Поводом његове педесетогодишњице*, КњК 1932.

Влаховић Томислав, *Витезови Карађорђевој звезде са мачевима*, Београд, 1989.

Војна енциклопедија, том I, Београд 1958.

Време, 20.4.1934.

Време, 19.X 1938.

Годишњак Краљевине СХС, 1926.

Грујичић Милан, *Пуковник Таса Динић*, Минхен 1971.

Група аутора, *Ниш ратна престоница Србије 1914/1915*, Ниш 2014.

Група аутора, *Први балкански рат, књ. I* Београд 1959.

Група аутора, *Српски биографски речник*, Нови Сад 2004.

Зборник Народног музеја Ниш, бр.9, Ниш 2000.

Илустративна војна енциклопедија, Београд, 1939.

Јовановић Надежда, *Политички сукоби у Југославији 1919-1928*, Београд 1974.
Јубиларна књига државних железница Краљевине Југославије (1912-1929), Београд 1929.
Ко је ко у Југославији, Београд, Загреб, 1928.
 Косиер Љ.С., *Југословенски банови: С.Т. Милосављевић*, Финанције, 1932.
 Костић Радоје, *Нишки официри пали у ратовима 1912-1918*, Ниш 2011.
 Костић Радоје, *Топлички витезови*, Прокупље, 2013.
 Мештровић Иван, *Успомене на политичке људе и догађаје*, Загреб 1964.
 Микић Сава, *Историја Југословенског ваздухопловства*, Београд 1932.
 Ненезић Д.Зоран, *Масони у Југославији (1764-1980). Преглед историје слободног зидарства*, Београд 1984.
Нишки Весник, бр. 3, Ниш 2000.
 Петковић М. Радивоје, *Нишка гимназија 1878-2003*, Ниш 2003.
Пешчаник 4, Ниш 2006.
 Пилетић Мила, *Одликовања југословенских народа XIX и прве половине XX века (до 1941) из збирке Војног музеја у Београду*, Београд 1987.
Политика, 27.V 1946.
Споменица друштва „Кнегиња Зорка“, Београд 1934.
Споменица XLVI класе Војне академије, Београд 1938.
Споменица Мушке гимназије у Крагујевцу 1833-1933, Крагујевац 1934.
Споменица официра 56. класе Н.Ш.Војне Академије 1928-1978, Валсроде 1980.
Споменица погинулих и умрлих официра у рату 1912-1918, Београд 1932.
Споменица седамдесетпетогодишњице Војне академије 1850-1925, Београд 1925.
 Станоје Станојевић, *Народна енциклопедија, српско-хрватско-словеначки*, 21 свеска, Београд 1927.
Страшна ноћ у заливу, Политика, 18.6.1986.
 Терзић Велимир, *Слом Краљевине Југославије 1941,II*, Београд, Љубљана, Титоград, 1982.
 Трифуновић Предраг, *Између војске и политике, Биографија генерала Трифуновића, 1880-1942*, Београд, 1996.
 Ћирковић Ц. Симо, *Ко је ко у Недићевој Србији 1941-1944*, Просвета, Београд 2009.
 Чулиновић Фердо, *Југославија између два рата*, Загреб 1961.
 Шантић Милан, *Витези слободе*, Београд 1938.

